

YTTRANDE

Dnr U2019/04318/UH

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 17 mars 2020

Bättre studiestöd till äldre

Sammanfattning

SPF Seniorerna stöder promemorians förslag.

SPF Seniorerna föreslår att en utredning görs av möjligheten att ytterligare höja åldersgränserna för rätt till studiestöd och förutsättningarna för studiestöd till äldre när det till exempel gäller lånevillkor och återbetalningsregler.

Allmänt

Sveriges äldre befolkning ökar allt mer. Vi blir både äldre och friskare högre upp i åldrarna. Det har under lång tid talats om det livslånga lärandet. För att denna vision ska bli verklighet krävs ett studiemedelssystem som stöder även äldre studerande.

Många seniorer arbetar, och vill arbeta mer. 2018 arbetade nästan var fjärde person i åldern 65–69 år, och mer än var tionde person i åldern 70–74 år. I antal är det 193 000 seniorer. Bättre hälsa, högre utbildning och ekonomiska skäl anges ofta som förklaring till att fler jobbar efter 65.

I genomsnitt arbetade seniorer 24 timmar i veckan, under 2018. Sysselsatta seniorers bidrag till BNP har mer än fördubblats sedan 2005. Då var den 51 miljarder, och 2018 var den 122 miljarder. Det motsvarar hela Sveriges stål- och metallindustri. Eller hela motorfordonsindustrins bidrag till BNP.

Men samtidigt var det 20 000 seniorer som skulle velat arbeta, men inte gjorde det. Eller som skulle vilja arbeta mer än de gjorde. Här finns en potential. En tydlig väg framåt mot ett livslångt lärande och för senior arbetskraft är studier.

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

Samtidigt syns bemanningsproblem på flera håll i samhället. Parallellt ökar de befolkningsgrupper som är i störst behov av stöd och bidrar minst ekonomiskt: barn och äldre äldre. I den politiska debatten talas det om att det snart behövs fler arbetade timmar för att bekosta och bemanna skola, vård och omsorg. Insikten ökar om att Sverige kommer att behöva arbetskraft som invandrat. Det talas om att få ut ungdomar tidigare i arbetslivet.

Pensionsåldern har visserligen beslutats att höjas. Men seniorer har mer att ge. Studier kan möjliggöra ett längre arbetsliv.

Möjligheten för äldre att finansiera studier behöver därför bli bättre. Framtida behov av sådan finansiering kan tänkas ökas, med anledning av att allt fler blir äldre och vill stanna kvar i arbetslivet.

3.5.1 Åldersgränser höjs för rätt till studiebidrag, studielån och studiestartsstöd

SPF Seniorerna stöder promemorians förslag att

- åldersgränsen för rätt till studiemedel höjs från 56 till 60 år,
- nedtrappningen i rätten att låna börjar vid 51 och slutar vid 60 år, samt att
- åldersgränsen för rätt till studiestartsstöd höjs från 56 till 60 år.

SPF Seniorerna föreslår att en utredning görs av möjligheten att ytterligare höja åldersgränserna för rätt till studiestöd och förutsättningarna för studiestöd till äldre när det till exempel gäller lånevillkor och återbetalningsregler.

I dag finns drygt 7 000 studerande i åldrarna mellan 57 och 60 år, som alltså inte får något studiestöd. Dessutom har pensionsåldern beslutats att gradvis höjas vilket kan förväntas förlänga tiden på arbetsmarknaden.

En höjning med fyra år av åldersgränsen för rätt till studiemedel och studiestartsstöd, samt för nedtrappningen i rätten att låna, är en rimlig och god början. Förslaget är en (1) åtgärd för att stärka äldre personers ställning och möjligheter i arbetslivet. Det bör övervägas om en ytterligare höjningen av åldersgränsen på sikt bör knytas till framtida höjningar av pensionsålder, den så kallade riktåldern.

3.5.2 Både åldersgränsen för beräkning av ordinarie återbetalningstid och avskrivningsåldern bör höjas

SPF Seniorerna stöder promemorians förslag att

- återbetalningstiden ska vara 25 år eller det längre antal år som återstår till utgångne av det år då låntagaren fyller 64 år,
- eventuell resterande skuld ska betalas till dess full återbetalning har skett, dock längst till utgången av det år då låntagaren fyller 71 år, samt att
- studielån och återkrav som inte har betalats vid utgången av det år då låntagaren fyller 71 år ska skrivas av.

Det är rimligt att, parallellt med höjningen av åldersgränserna för tilldelning av studiemedel och studiestartsstöd, även höja åldersgränserna för återbetalning med lika många år. Därmed upprätthålls också principen om att lån ska återbetalas.

3.5.3 De ändrade åldersgränserna innebär att ett nytt lån införs

SPF Seniorerna stöder promemorians förslag att om en låntagare har fått nya studielån under återbetalningstiden, ska de nya lånen läggas samman med de tidigare lånen om samma villkor för beräkning av återbetalningstid och ålder för avskrivning gäller för de nya och de tidigare lånen, dvs. de ska läggas samman inom ramen för en och samma lånetyp.

Samma låneregler ska gälla för alla studerande oberoende av ålder. Både yngre och äldre studerande bör betala av studielånet till den nya högre åldersgränsen och få avskrivning senare. Ett och samma lån möjliggör anpassning av samtliga låntagares betalningsvillkor till de nya pensionsbestämmelserna.

3.5.4 Låntagare med äldre och nuvarande lån kan ändra betalningsvillkor om de tar nya lån

SPF Seniorerna stöder promemorians förslag att den som har äldre lånetyper och tar lån enligt de nya bestämmelserna kan välja mellan att betala tillbaka de äldre lånen och de nya lånet parallellt eller att äldre lån ska betalas tillbaka enligt bestämmelser för det nya lånet.

Även i fortsättningen bör den enskilde låntagare som har lån i mer än ett system ha möjlighet att välja att betala dem parallellt eller ändra betalningsvillkor och istället sammanföra lånen i enlighet med det nya systemets villkor.

4.4.1 Vad som kan vara arbetsmarknadsskäl eller andra särskilda skäl för att få rätt till fler veckor vidgas och förtydligas

SPF Seniorerna stöder promemorians förslag att äldre studerande ska kunna få studiemedel under längre tid än vad veckogränserna medger om det har gått mer än tre år sedan den studerande senast bedrev studier med studiemedel och det antingen finns arbetsmarknadsskäl eller andra särskilda skäl för det.

4.4.2 Antalet ytterligare veckor som kan ges för studier på gymnasienivå och eftergymnasial nivå utökas till 80 veckor

SPF Seniorerna stöder promemorians förslag att till äldre studerande som har rätt till studiemedel under längre tid än vad veckogränserna medger med hänsyn till arbetsmarknadsskäl eller andra särskilda skäl ska studiemedel kunna lämnas i ytterligare högst 80 veckor på eftergymnasial nivå respektive gymnasienivå och i ytterligare högst 40 veckor på grundskolenivå.

7 Uppföljning

SPF Seniorerna stöder promemorians förslag att

- CSN senast under 2023 ska uppdras att följa upp hur många studerande som är 40 år eller äldre som har fått studiemedel under längre tid än vad veckogränserna medger med hänsyn till arbetsmarknadsskäl eller andra särskilda skäl, vad de har studerat och vilka effekter regeländringen har fått för deras arbetsmarknadssituation och i övrigt, samt att
- CSN senast under 2025 ska uppdras att följa upp de nya åldersgränserna för rätt till studiemedel och studiestartsstöd samt bestämmelserna för det nya lånet.

I detta ärende har SPF Seniorernas arbetsutskott beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande.

Eva Eriksson
Förbundsordförande